

Perustuslakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n tekoälyasetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Talousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n tekoälyasetusta täydentäväksi lainsäädännöksi (HE 46/2025 vp): Asia on saapunut perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava talousvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Nathalie Dahl, työ- ja elinkeinoministeriö
- johtava asiantuntija Maria Hauptmann, työ- ja elinkeinoministeriö
- neuvotteleva virkamies Antti Helin, valtiovarainministeriö
- professori Tuomas Mylly
- professori Olli Mäenpää
- professori Veli-Pekka Viljanen
- professori Tomi Voutilainen

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- professori Sakari Melander
- professori Tuomas Ojanen

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eräiden tekoälyjärjestelmien valvonnasta sekä muutettaviksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annettua lakia, Finanssivalvonnasta annettua lakia, Energiavirastosta annettua lakia ja sakon täytäntöönpanosta annettua lakia. Esityksen tavoitteena on antaa EU:n tekoälyasetusta täydentävät kansalliset säännökset. Ehdotetut lait oli tarkoitettu tulemaan voimaan 2.8.2025 alkaen. Esitykseen sisältyy lakiehdotusten suhdetta perustuslakiin ja säätämisyjärjestystä koskeva jakso. Hallitus katsoo, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Hallitus pitää kuitenkin suotavana, että perustuslakivaliokunta antaisi asiasta lausunnon.

Valiokunnan lausunto PeVL 33/2025 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Arvioinnin lähtökohdat

(1) Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat 13.6.2024 asetuksen (EU) 2024/1689 tekoölyä koskevista yhdenmukaistetuista säännöistä ja tiettyjen unionin säädösten muuttamisesta (tekoölyasetus, jäljempänä myös asetus). Asetuksen tarkoituksena on varmistaa, että markkinoille tuotavat tai käyttöön otettavat tekoölyjärjestelmät eivät vaaranna ihmisten turvallisuutta, terveyttä tai perusoikeuksia.

(2) Perustuslakivaliokunta on arvioinut (PeVL 37/2021 vp ja PeVL 4/2023 vp) ehdotusta tekoölyasetukseksi valtioneuvoston kirjelmän ja jatkokirjelmän perusteella. Valiokunta on lausunnoissaan kiinnittänyt huomiota muun muassa asetusehdotuksen hallinnollisia seuraamusmaksuja koskevaan sääntelyyn.

(3) Hallituksen esityksessä kuvataan, että asetus on lähtökohtaisesti suoraan sovellettava EU:n jäsenvaltioissa, mutta asetuksen valvonnan järjestäminen edellyttää myös täydentävää kansallista lainsäädäntöä. Esityksessä todetaan, että jäsenvaltioiden on nimettävä asetusta valvovat kansalliset viranomaiset ja säädettävä niille asetuksen mukaiset toimivaltuudet viimeistään 2.8.2025.

(4) Perustuslakivaliokunnan valtiosääntöisiin tehtäviin ei lähtökohtaisesti kuulu kansallisen täytäntöönpanosääntelyn arviointi EU:n aineellisen lainsäädännön kannalta (ks. esim. PeVL 31/2017 vp, s. 4). Valiokunta on kuitenkin vakiintuneesti korostanut, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (ks. esim. PeVL 8/2021 vp, s. 2, PeVL 9/2019 vp, s. 2, PeVL 1/2018 vp, s. 3). Perustuslakivaliokunta on painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (PeVL 1/2018 vp, s. 3, PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2, PeVL 44/2016 vp, s. 4).

(5) Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi asetuksen noudattamisen valvontaa koskevaa sääntelyä mutta ei asetuksen aineellista sisältöä koskevaa lainsäädäntöä.

Seuraamusmaksuja koskeva sääntely

(6) Tekoölyasetuksen 99 artiklassa säädetään velvoite seuraamuksista ja muista täytäntöönpanotoimista säättämiseen. Artiklan 1 kohdassa jäsenvaltioille asetetaan yleinen velvoite seuraamuksista ja muista täytäntöönpanotoimista säättämiseen. Kohdan mukaan siinä tarkoitettuihin seuraamuksiin ja täytäntöönpanotoimiin voivat kuulua myös varoitukset ja muut kuin rahalliset toimenpiteet. Artiklan 3—6 kohdassa on kuitenkin nimenomaisia hallinnollisia seuraamusmaksuja koskevia määräyksiä, joissa määritellään niiden aineellinen ala, seuraamusmaksun kohde sekä seuraamusmaksun enimmäismäärä. Artiklan 10 kohdan mukaan 99 artiklan mukaisten valtuuksien käyttöön sovelletaan unionin oikeuden ja kansallisen oikeuden mukaisesti asianmukaisia menettelyllisiä takeita, muun muassa tehokkaita oikeussuojakeinoja ja oikeudenmukaista menettelyä. Esityksen 1. lakiehdotuksen kymmenessä eri pykälässä säädetään

Valiokunnan lausunto PeVL 33/2025 vp

erilaisiin asetuksen mukaisten velvoitteiden rikkomuksiin tai laiminlyönteihin liittyvästä seuraamusmaksusta.

(7) Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että rangaistusluonteisia taloudellisia seuraamuksia koskevan sääntelyn on täytettävä sanktioiden oikeasuhtaisuuteen liittyvät vaatimukset (esim. PeVL 46/2021 vp, 16 kohta, PeVL 39/2017 vp, s. 3, PeVL 2/2017 vp, s. 5, PeVL 15/2016 vp, s. 5 ja PeVL 28/2014 vp, s. 2/II). Valiokunnan lausuntokäytännössä on pidetty oikeasuhtaisuusvaatimuksen kannalta arveluttavana sitä, että eräistä varsin vähäisinä pidettävistä laiminlyönneistäkin seuraavan laiminlyöntimaksun suuruuden ehdotettiin olevan vähintään 500 euroa (PeVL 58/2010 vp). Valiokunnan mielestä luonnolliselle henkilölle määrättävä viiden miljoonan euron seuraamusmaksu on vaikuttanut tähän nähden suhteellisen ankaralta seuraamukselta (PeVL 15/2016 vp, s. 5). Valiokunnan käytännössä seuraamusmaksua, jonka suuruudeksi ehdotettiin vähintään 500 euroa ja enintään 40 000 euroa, on pidetty suhteellisen suurena, etenkin siltä osin kuin sitä oli tarkoitus soveltaa myös luonnollisiin henkilöihin (PeVL 46/2021 vp, 16 kohta). Edelleen valiokunta on huomauttanut, että EU:n asetukseen perustuneet seuraamusmaksut, joiden enimmäismäärä määriteltiin joko kiinteän enimmäismäärän (20 000 000 euron) tai liikevaihtomallin (neljä prosenttia yrityksen vuotuisesta liikevaihdosta) perusteella, ovat olleet määrältään huomattavia ja ne voivat muodostua oikeasuhtaisuusvaatimuksen kannalta ongelmallisiksi, mikä korostaa oikeusturvalle asetettuja vaatimuksia (PeVL 14/2018 vp, s. 18).

(8) Perustuslakivaliokunta on asetusehdotuksen valmisteluvaiheessa antamassaan lausunnossa todennut, että tuolloin ehdotetut seuraamusmaksut ovat suhteellisen suuria, erityisesti mikäli tarkoituksena on soveltaa niitä myös luonnollisiin henkilöihin (PeVL 37/2021 vp, kappale 39). Valiokunnan saaman selvityksen mukaan asetuksen 99 artiklan 3—6 kohdassa säädettyihin seuraamusmaksujen enimmäismääriin ei ole kuitenkaan saatu neuvoteltua kansallista liikkumavaraa. Tekoölyasetuksen mukaiset seuraamusmaksut ovat asetuksen mukaan luonnolliselle henkilölle enimmäismäärältään 7,5, 15 tai 35 miljoonaa euroa tai, jos seuraamusmaksu määrätään yrittäjälle, 1, 3 tai 7 prosenttia edeltävän tilikauden maailmanlaajuisesta kokonaisliikevaihdosta sen mukaan, kumpi näistä vaihtoehdoista on suurempi. Perustuslakivaliokunnan mielestä tekoölyasetuksen mukaisten seuraamusmaksujen huomattavat enimmäismäärät luonnollisiin henkilöihin kohdistuvina olisivat puhtaan kansallisessa sääntely-yhteydessä valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisia. Valiokunta painottaa, että EU-säännösehdoituksista neuvoteltaessa tulee kiinnittää aina vakavaa huomiota siihen, että erityisesti luonnollisiin henkilöihin kohdistuvien seuraamusmaksujen tulee olla enimmäismäärältään oikeasuhtaisia.

(9) Perustuslakivaliokunnan saaman lisäselvityksen mukaan asetuksen seuraamusmaksujen määräämistä koskevan arvioinnin oikeasuhtaisuuden voidaan katsoa olevan osa tekoölyasetuksen 99 artiklan 10 kohdassa tarkoitettuja asianmukaisia menettelyllisiä takeita, joista säädetään unionin oikeuden ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Perustuslakivaliokunnan mielestä talousvaliokunnan on syytä arvioida vielä seuraamusmaksujen määräämistä koskevia säännösehdoituksia sen osalta, voisiko niihin lisätä nimenomaisen velvoitteen ottaa huomioon seuraamuksen oikeasuhtaisuus arvioitavana olevan teon tai laiminlyönnin vakavuuden mukaan. Mikäli tällainen täsmennys on asetuksen mukaisen kansallisen liikkumavaran mahdollistamaa, talousvaliokunnan on täsmennettävä seuraamusmaksuja koskevaa sääntelyä tältä osin. Ottaen

Valiokunnan lausunto PeVL 33/2025 vp

huomioon asetuksen mukaisten seuraamusmaksujen huomattavat enimmäismäärät, perustuslakivaliokunnan mielestä seuraamuksen määräämismenettelyssä tulee säädöspäätöksistä ottaa huomioon seuraamuksen oikeasuhtaisuus osana seuraamuksen määräämismenettelyä. Mikäli tällaisen täsmennyksen tekeminen on mahdollista asetuksen mukaisen liikkumavaran puitteissa, tällainen muutos on edellytyksenä lain käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

(10) Vaikka perustuslain 8 §:ssä tarkoitetun rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen asettamat sääntelyn täsmällisyyttä koskevat vaatimukset eivät sellaisenaan kohdistu hallinnollisten seuraamusten sääntelyyn, tarkkuuden yleistä vaatimusta ei voida tällaisen sääntelyn yhteydessä sivuuttaa (esim. PeVL 46/2021 vp, 13 kohta, PeVL 9/2018 vp, s. 3, PeVL 39/2017 vp, s. 3, PeVL 2/2017 vp, s. 5, PeVL 15/2016 vp, s. 5, PeVL 10/2016 vp, s. 7 ja PeVL 57/2010 vp, s. 2/II). Perustuslakivaliokunta on käytännössään myös ulottanut blankorangaistussääntelyä koskevan käytäntönsä (PeVM 25/1994 vp, s. 8/I) koskemaan hallinnollisia seuraamuksia koskevaa sääntelyäkin (PeVL 10/2016 vp, s. 8). Tämä tarkoittaa, että säännösten edellyttämien valtuutusketjujen on oltava täsmällisiä, sanktioinnin edellytykset ilmaisevien aineellisten säännösten tulee olla kirjoitettu rikossäännöksiltä vaaditulla tarkkuudella, nämä säännökset käsittävistä normistosta tulee käydä ilmi niiden rikkomisen sanktiointi ja sanktioinnin sisältävässä säännöksessä on oltava jonkinlainen asiallinen luonnehdinta sanktioitavaksi tarkoitetusta teosta (PeVM 25/1994 vp, s. 8/I).

(11) Esityksessä on omaksuttu sääntelyratkaisu, jonka mukaan 1. lakiehdotuksen 15—23 §:ssä tarkoitetuilla seuraamusmaksuilla ei sanktioida kaikkia tekoälyasetuksen 99 artiklan 3—6 kohdassa tarkoitettuja tekoja. Esityksessä (s. 96, 168 ja 170) on katsottu, että asetuksen 99 artiklan 10 kohdan sallima kansallinen liikkumavara mahdollistaa vain sellaisten asetuksessa määriteltyjen tekojen ja laiminlyöntien sanktioinnin, joihin ei sisälly avoimia tai laadullisia kriteereitä. Esityksessä (s. 168) katsotaan tämän varmistavan menettelyn oikeudenmukaisuutta asetuksen 99 artiklan 10 kohdan salliman kansallisen liikkumavaran puitteissa. Asetuksen 99 artiklan 10 kohdan mukaan 99 artiklan mukaisten valtuuksien käyttöön sovelletaan unionin oikeuden ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti asianmukaisia menettelyllisiä takeita, muun muassa tehokkaita oikeussuojakeinoja ja oikeudenmukaista menettelyä. Myös valiokunnan saaman lisäselvityksen mukaan asetuksen rikkomuksilta edellytetyn täsmällisyyden vaatimuksen voidaan katsoa olevan osa tekoälyasetuksen 99 artiklan 10 kohdassa tarkoitettuja asianmukaisia menettelyllisiä takeita, joista säädetään unionin oikeuden ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

(12) Perustuslakivaliokunnan mielestä esityksen sisältämän 1. lakiehdotuksen seuraamusmaksusääntelyn ei voi sen edellä todetun monimutkaisuuden ja vaikeaselkoisuuden vuoksi katsoa täysimääräisesti täyttävän valiokunnan lausuntokäytännössä tällaisen sääntelyn täsmällisyydelle ja tarkkarajaisuudelle asetettuja edellytyksiä. Vaikka 1. lakiehdotuksen säännöksissä sinänsä pääosin asianmukaisesti viitataan niihin tekoälyasetuksen artikloihin tai kansallisen lain säännöksiin, joiden perusteella seuraamusmaksujen perusteena olevien rikkomisten aineellinen ala määräytyy, sääntelyn huomattava laajuus ja monimutkaisuus sekä vaikeaselkoisuus tekevät siitä tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden kannalta ongelmallisen.

Valiokunnan lausunto PeVL 33/2025 vp

(13) Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen seuraamusmaksuja koskeva sääntely muodostuu ongelmalliseksi tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden kannalta myös siksi, että ehdotetun sääntelyn perusteella ei ole selvää, mikä on lakiehdotuksessa tarkoitettujen eri seuraamusmaksujen enimmäismäärä. Esityksen 1. lakiehdotuksen 13 §:n 5 momentissa säädetään, että seuraamusmaksun määrääminen ja määrä perustuvat tekoälyasetuksen 99 artiklan 7 kohdan mukaiseen kokonaisarviointiin ja 3—6 kohdan mukaisiin enimmäismääriin. Enimmäismääristä ei kuitenkaan säädetä 14—23 §:ssä. Lakia sovellettaessa tai sen sisältöön perehdyttäessä joudutaan näin seuraamusmaksun enimmäismäärää arvioitaessa selvittämään, onko tietyssä 1. lakiehdotuksen seuraamusmaksua koskevassa säännöksessä kysymys tekoälyasetuksen 99 artiklan 3, 4, 5 vai 6 kohdassa tarkoitettusta seuraamusmaksusta ja onko seuraamusmaksun enimmäismäärä näin tietyn sanotun kohdan mukainen. Perustuslakivaliokunnan mielestä tällaista sääntelyä ei voida pitää seuraamusmaksusääntelylle asetetun tarkkuuden yleisen vaatimuksen täyttävänä.

(14) Perustuslakivaliokunnan mielestä 1. lakiehdotuksessa ei säädetä täsmällisesti ja selkeästi maksuvelvollisuuden ja maksun suuruuden perusteista. Seuraamusmaksusääntelyn suhteen tätä on perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä edellytetty (esim. PeVL 46/2021 vp, 12 kohta, PeVL 9/2018 vp, s. 2, PeVL 39/2017 vp, s. 3, PeVL 2/2017 vp, s. 5, PeVL 15/2016 vp, s. 4—5, PeVL 10/2016 vp, s. 7 ja PeVL 28/2014 vp, s. 2/II).

(15) Hallituksen esityksessä vaikuttaa katsotun, että asetuksen 99 artiklan 10 kohdan perusteella seuraamusmaksuja koskevan sääntely mahdollistaa jonkinlaista kansallista liikkumavaraa seuraamusmaksuista säätämiseksi. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ei ole kokonaan poissuljettua, etteikö nyt arvioitavalla sääntelyllä toimeenpantava asetus joiltakin osin mahdollistaisi kansallista liikkumavaraa seuraamusmaksuja koskevan kansallisen sääntelyn täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden osalta. Jollei ehdotettu epätäsmälliseksi jäävä seuraamusmaksusääntely ole esitetyssä muodossa kaikilta osin EU:n tekoälyasetuksen edellyttämää, on hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen seuraamusmaksuja koskevia säännösehdoituksia täsmennettävä perustuslakivaliokunnan hallinnollisia seuraamusmaksuja koskevien säännösten täsmällisyyttä koskevan lausuntokäytännön mukaiseksi, minkä muutoksen tekeminen on silloin edellytyksenä sille, että 1. lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

(16) Esityksen sisältämän 1. lakiehdotuksen 13 §:n 1 momentin mukaan hallinnollisen seuraamusmaksun määräisi toimivaltainen markkinavalvontaviranomainen, jos seuraamusmaksu on määrältään enintään 100 000 euroa ja sitä suuremman ehdotetun lain 14 §:n mukainen tekoälyjärjestelmien seuraamusmaksulautakunta. Hallinnollisten seuraamusmaksujen määräämistoimivallan kannalta hajautettu ratkaisu ei vaikuta tarkoituksenmukaisimmalta, koska se lisää riskiä seuraamuskäytännön epäyhtenäisyydestä niissä tilanteissa, joissa määrättävä seuraamusmaksu on enintään 100 000 euroa. Lainsäädännöstä ei käy myöskään yksiselitteisesti ilmi, mikä markkinavalvontaviranomainen on missäkin tilanteessa toimivaltainen määräämään seuraamusmaksun, vaan seuraamusmaksun määräämisen suhteen toimivaltainen viranomainen määräytyisi muun lainsäädännön perusteella. Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan tällä on vaikutusta ehdotetun seuraamussääntelyn ennakoitavuuteen.

Valiokunnan lausunto PeVL 33/2025 vp

(17) Perustuslakivaliokunta ei pidä tässä sääntely-yhteydessä täysin ongelmattomana sitä, että ehdotetun alle 100 000 euron suuruisen seuraamusmaksun määrääminen voisi jäädä viranomaisissa yksittäisen virkamiehen ratkaisun varaan. Perustuslakivaliokunta on EU:n yleistä tietosuoja-asetusta täydentävän lainsäädännön arvioimisen yhteydessä todennut, että asetuksen mukaisten seuraamusmaksujen määräämismenettelyn asianmukaisuutta, riippumattomuutta ja puolueettomuutta perustuslain 21 §:n edellyttämällä tavalla turvaa se, että seuraamusmaksun määräämisestä päättäminen säädetään monijäsenisen elimen toimivaltaan kuuluvaksi (PeVL 14/2018 vp, s. 19—20). Sääntelyn muuttaminen tältä osin oli edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä (kts. myös PeVL 13/2023 vp, kappaleet 11—12).

(18) Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen hallinnollisella seuraamusmaksulla sanktioitu käyttäytyminen muodostaa monimutkaisen sekä erittäin vaikeasti hahmottuvan kokonaisuuden, jonka perusteella sanktoidun käyttäytymisen aineellisen alan selvittäminen muodostuu huomattavan hankalaksi ja vaivalloiseksi. Perustuslakivaliokunnan mielestä sääntelyn poikkeuksellinen vaikeaselkoisuus lisää tarvetta käsitellä monijäsenisessä toimielimessä seuraamusmaksuja koskevia asioita laajemmin kuin hallituksen esityksessä on ehdotettu. Talousvaliokunnan on valtiosääntöisistä syistä madallettava ehdotettua 100 000 euron rajaa ja näin siirrettävä suurempi osa seuraamusten määräämisestä seuraamusmaksulautakunnan toimivaltaan.

Viranomaisten toimivallanjako

(19) Laissa ehdotetaan nimettäväksi kansalliset toimivaltaiset viranomaiset. Perustuslakivaliokunta on etenkin perusoikeuskyskyntäisen sääntelyn yhteydessä pitänyt välttämättömänä, että toimivaltainen viranomainen ilmenee laista yksiselitteisesti tai muuten täsmällisesti tai että ainakin viranomaisten toimivaltasuhteiden lähtökohdat samoin kuin toimivallan siirtämisen edellytykset ilmenevät laista riittävän täsmällisesti (PeVL 70/2018 vp, s. 5, PeVL 32/2012 vp, s. 6, PeVL 2/2012 vp, s. 3 ja PeVL 21/2009 vp, s. 4—5).

(20) Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että 1. lakiehdotuksen toimivaltaisista markkinaviranomaisia koskevaan 2 lukuun sisältyvät säännökset toimivaltaisista viranomaisista eivät ole kaikilta osin valiokunnan edellyttämällä tavoin yksiselitteisiä tai täsmällisiä. Talousvaliokunnan on syytä täsmentää ehdotettua sääntelyä.

Eduskunnan ja ylimpien laillisuusvalvojen asema

(21) Esityksen 1. lakiehdotuksen 1 §:n mukaan lakia ei sovelleta eduskunnan valtiopäivätoimintaan eikä eduskunnan kansliaan. Lakia ei sovelleta muihin eduskunnan virastoihin, jos viraston tarjoamalla tai käyttöönottamalla tekoälyjärjestelmällä on keskeinen yhteys eduskunnan valtiopäivätoimintaan.

(22) Perustuslain 2 §:n 1 momentin mukaan valtiovalta Suomessa kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta. Eduskunnan toiminta voidaan jakaa perustuslaissa ja eduskunnan työjärjestyksessä säänneltyyn valtiopäivätoimintaan ja eduskunnan virastojen suorittamaan hallintotoimintaan. Perustuslakivaliokunnan mukaan eduskunnan valtiosääntöinen

Valiokunnan lausunto PeVL 33/2025 vp

asema merkitsee myös sitä, ettei eduskunnan valtiopäivätoiminta voi olla ulkopuolisen valvonnan kohteena, vaan eduskunnan toiminnan laillisuusvalvonta on säädetty perustuslaissa tyhjentävästi eduskunnan omien elinten, eduskunnan puhemiehen ja perustuslakivaliokunnan, tehtäväksi (PeVL 14/2018 vp, s. 10—11). Perustuslakivaliokunnan mielestä lähtökohtaista estettä ei ole sille, että hallintoa koskevat yleislait ulotetaan koskemaan eduskunnan virastoja (ks. PeVL 43/1998 vp, s. 6/II).

(23) Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa (s. 176) kiinnitetään huomiota siihen, että eduskunnan virastojen sisällyttämiseen lain soveltamisalaan liittyy epävarmuuksia. Eduskunnan virastojen toimintaa ei ole kaikissa tapauksissa mahdollista erottaa eduskunnan valtiopäivätoiminnasta. Perustelujen mukaan eduskunnan virastoihin kohdistettavan valvonnan riskinä olisi, että valvonta kohdistuisi samalla eduskunnan valtiopäivätoimintaan.

(24) Ehdotetun sääntelyn, jossa eduskunnan valtiopäivätoiminta on rajattu sääntelyn ulkopuolelle, voidaan katsoa lähtökohtaisesti vastaavan perustuslakivaliokunnan tällaisen sääntelyn soveltamisalalle asettamia vaatimuksia. Huomioiden hallituksen esityksessäkin sääntelyn epävarmuuksista ja riskeistä todetun, on kuitenkin perustuslakivaliokunnan mielestä eduskunnan valtiosääntöoikeudellisen aseman kannalta perusteltua, että eduskunnan virastot rajataan eduskunnan kanslian tapaan kokonaan pois lain soveltamisalasta. Talousvaliokunnan on syytä muuttaa ehdotettua sääntelyä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, 1. lakiehdotus kuitenkin vain, jos valiokunnan seuraamusmaksusääntelystä esittämät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon.

Valiokunnan lausunto PeVL 33/2025 vp

Helsingissä 2.10.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Heikki Vestman kok
varapuheenjohtaja Wille Rydman ps
jäsen Fatim Diarra vihr
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Atte Kaleva kok
jäsen Teemu Keski-sarja ps
jäsen Johannes Koskinen sd
jäsen Mats Löfström r
jäsen Johanna Ojala-Niemelä sd
jäsen Karoliina Partanen kok
jäsen Onni Rostila ps
jäsen Ville Skinnari sd
varajäsen Henrik Vuornos kok

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Johannes Heikkinen
valiokuntaneuvos Lauri Koskentausta